

Obsesif kompulsif bozukluk belirtileri, tikslenme duyarlılığı ve zihinsel kirlenmenin cinsel doyumla ilişkisi

Buruç Yılmaz¹ 0000-0003-4930-6599, Başak Bahtiyar² 0000-0002-0012-4404

Anahtar kelimeler

obsesif kompulsif bozukluk, tikslenme, zihinsel kirlenme, cinsel doyum

Key words

obsessive compulsive disorder, disgust, mental contamination, sexual satisfaction

Öz

Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) belirtileri tanı almayan bireyler arasında da yaygın olarak görülmekte ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Yaşam kalitesinin önemli bileşenlerinden biri olan cinselliğin OKB ile ilişkisi ise alanyazında arka planda kalmıştır. Sınırlı çalışmalar, OKB’de cinsel doyum ve işleve yönelik sorunların daha fazla olduğunu ortaya koymakla birlikte, bu ilişkinin niteliğine yönelik bilgi ihtiyacı devam etmektedir. Bu çalışmada, hem farklı OKB belirtilerinin, hem de OKB için yatkınlık oluşturabilen tikslenme duyarlılığı ve zihinsel kirlenmenin, cinsel doyumla ilişkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, aktif bir cinsel yaşamı bulunan, 18-45 yaş aralığında 453 gönüllü katılımcıdan (253 kadın, 200 erkek) oluşmaktadır. Araştırmanın verisi Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu (PE-WEÜR), Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ), Vancouver Obsesif Kompulsif Envanteri-Zihinsel Kirlenme Ölçeği (VOKE-ZK), Tikslenme Ölçeği Revize Edilmiş Form (TÖ-R) kullanılarak elde edilmiştir. Sonuçlara göre, zihinsel kirlenme ile zarar vermeye yönelik obsesyonel düşünce ve dürtüler, hem kadın hem de erkeklerde cinsel doyumun azalmasıyla anlamlı olarak ilişkilidir. Ayrıca, kadınlarda tikslenme duyarlılığının da cinsel doyumun azalmasında rol oynadığı gözlenmiştir. Kadın ve erkeklerde, OKB ile ilgili belirtilerin cinsel doyumla ilişkisinde ortak ve farklı özelliklere işaret eden bu sonuçların, cinsel yaşam kalitesinin korunmasıyla ilgili yapılabilecek gelecek çalışmalara ve klinik uygulamalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Abstract

The association between obsessive compulsive symptoms, disgust sensitivity, mental contamination and sexual satisfaction

The symptoms related to Obsessive Compulsive Disorder (OCD) are common in nonclinical population and may lead to significant disabling. Sexuality in relation to OCD has been underemphasized in literature; despite that it is one of the important aspects of quality of life. Although comparative studies indicate that sexual dissatisfaction and dysfunctions are prevalent in OCD patients; the nature of this relationship needs to be highlighted. Therefore, current study aimed to examine the predictive role of not only the OCD symptoms, but also disgust sensitivity and mental contamination on sexual satisfaction among men and women. The sample consisted of 453 volunteer participants having active sexual life (253 female, 200 male) in the age range between 18 and 45 years. For data collection, Padua Inventory-Washington State University Revision (PE-WSUR), Golombok-Rust Sexual Satisfaction Inventory (GRISS), Vancouver Obsessive Compulsive Inventory-Mental Contamination Scale (VOCI-MC), Disgust Sensitivity Scale-Revised Form (DS-R) were used. The results revealed that mental contamination, obsessional thoughts and urges about harm were significantly associated with sexual dissatisfaction both at men and women. In addition, disgust sensitivity was significant predictor of sexual dissatisfaction among women. The findings highlighting the similarity and difference in the relationship between OCD and sexuality between men and women may contribute to future studies and clinical interventions aimed to improve quality of sexual life.

Yılmaz, B. ve Bahtiyar, B. (2019). Obsesif kompulsif bozukluk belirtileri, tikslenme duyarlılığı ve zihinsel kirlenmenin cinsel doyumla ilişkisi. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 3(2), 92-103.

✉ Başak Bahtiyar • basakbahtiyar@maltepe.edu.tr

¹ Uzm. Psk., ² Dr. Öğr. Üyesi, Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Marmara Eğitim Köyü, 34857 Maltepe İstanbul

Geliş tarihi: 22.06.2019

Kabul tarihi: 18.08.2019

Obsesif kompulsif bozuklukla (OKB) ilgili çalışmalarda, sosyal yaşam ya da iş hayatı gibi farklı alanlarda işlevsellik kaybından bahsedilmesine rağmen (ör. Brown, Campbell, Lehman, Grisham ve Mancill, 2001; Subramaniam, Abidin, Vaingankar, ve Chong, 2012); OKB'nin bireyin cinsel yaşamını ne şekilde etkilediği konusu ulusal ve uluslararası alanyazında gölgede kalmıştır. İşlevselliğin önemli bir boyutu olan cinsel doyum, bireyin cinsel yaşamını olumlu değerlendirmesi, cinsellikle ilgili bir problem yaşamaması veya cinselliğe yönelik olumlu duygular hissetmesi şeklinde tanımlanmakta (Lawrance ve Byers, 1995) ve psikolojik, fizyolojik, ilişkisel ve sosyo-kültürel özellikler olmak üzere birçok faktörden etkilenmektedir (Carpenter, Nathanson ve Kim, 2009). Cinselliğin bu çok boyutlu yapısı, OKB ile ilişkisine yönelik tutarlı bilgi elde edilmesinde bir engel teşkil edebilmektedir (Real, Montejo, Alonso ve Menchón, 2013). Öte yandan, OKB hastalarıyla yapılan sınırlı sayıda çalışmada, yüksek oranda cinsel isteksizlik, erken boşalma, orgazm olamama gibi cinsel sorunların varlığı belirlenmiştir (Freund ve Steketee 1989; Monteiro, Noshirvani, Marks ve Lelliott, 1987). Bu çalışmalarda düşük katılımcı sayısı, cinsiyet dağılımındaki eşitsizlik ya da kontrol grubu eksikliği gibi yöntemsel sınırlılıklar söz konusu olmasına rağmen (Real ve ark., 2013); sonuçlar ortak olarak OKB'nin cinsel işlev ile ilişkisinin varlığına işaret etmektedir.

OKB ile birlikte görülen cinsel problemler, çoğunlukla diğer kaygı bozuklukları ile karşılaştırılarak incelenmiştir. Örneğin ülkemizde, OKB hastalarının, panik bozukluk (PB) ve yaygın anksiyete bozukluğu (YAB) hastalarına göre, hem cinsel uyarılma ve orgazm ile ilgili sorunları daha fazla yaşadıkları, hem de cinsellikten daha çok kaçındıkları belirlenmiştir (Aksaray, Yelken, Kaptanoğlu, Oflu ve Özaltın, 2001; Aksoy, 2006). Benzer şekilde, major depresif bozukluk (MDB), OKB, YAB ve kontrol grubunun karşılaştırıldığı başka bir çalışmada da, toplam cinsel işlev bozukluk düzeyi en fazla MDB, daha sonra YAB ve OKB gruplarında rapor edilmekle birlikte; orgazm olamama sorunu yine en fazla OKB grubunda görülmüştür. (Kendurkar ve Kaur, 2008). Ayrıca, OKB tanısına sahip olan bireylerin, sosyal kaygı bozukluğu tanısına sahip olanlara göre orgazm olamama ve erken boşalma sorunlarını daha fazla yaşadıkları gözlenmiştir (Fontenelle ve ark., 2007). Söz konusu çalışmada, OKB hastalarında daha fazla cinsel istismar geçmişi rapor edilmesi, cinsel istismarın hem OKB hem de cinsel sorunlar için bir risk faktörü olabileceği kadar; OKB'nin cinsel sorunlarla birlikteliğinde de

rol oynayabileceğini düşündürmektedir (Fontenelle ve ark., 2007). Karşılaştırmaya dayalı çalışma sonuçları tutarlı olarak, OKB'de öne çıkan cinsel sorunları göstermekle birlikte, bu ilişkinin yapısı hala belirsizliğini sürdürmektedir.

OKB'de cinsel sorunlara yönelik yapılan çalışmaların tedavi gören hastalarla birlikte yürütülmüş olduğu ve bozukluğun tedavisinde antidepresan kullanımının oldukça yaygın olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Real ve ark., 2013), OKB ile cinsellik arasındaki ilişkide, kullanılan antidepresanların cinsel doyum ve işleve yönelik olası yan etkileri dikkat çekmektedir (Clayton, Croft ve Handiwala, 2014). Öte yandan, antidepresan ya da anksiyolitik benzeri ilaç kullananların dışarıda bırakıldığı bir çalışmada cinsel işlevsizlik düzeyi, sağlıklı kontrol ve PB grubundakilere göre en fazla yine OKB hastalarında gözlenmiştir. (Van Minnen ve Kampman, 2000). Bunu destekler şekilde bir başka çalışmada da, ilaç kullanan OKB hastalarıyla, kullanmayan hastalar arasında cinsel problemler, cinselliğe yönelik tutumlar ve cinsel ilişki ile ilgili duygular bakımından bir fark olmadığı belirlenmiştir (Vulink, Denys, Bus ve Westenberg, 2006). Aynı çalışmada, OKB tanısına sahip kadınların sağlıklı kontrol grubundakilere göre cinsel birleşmeye yönelik daha fazla korku ile daha az zevk ve uyarılma deneyimledikleri gözlemlenerek, cinsel sorunların sadece ilaçla açıklanamayacağı; ilacın sadece kısmi bir rolünün olabileceği vurgulanmıştır (Vulink ve ark., 2006). Bu durumda, obsesyon ve kompulsyonların içeriklerinin cinsel yaşam ve doyumla olası ilişkisi önemli görünmektedir.

OKB belirtilerinin tanı almayan bireylerde de yaygın olarak görüldüğü; özellikle kontrol etme, zarar verme/zarar görme, simetri/sıralama, istifleme ve kirlenme/temizlik içerikli obsesyon ve kompulsyonların toplumda da öne çıktığı belirtilmektedir (Fullana ve ark, 2010). Bu belirtilerin cinsellikle ilişkisine bakıldığında, orgazm olamama sorununun, kontrol ihtiyacı ve kontrolle ilgili inançların (ör. Moulding ve Kyrios, 2006), orgazm için rahatlayabilme ve kontrolü bırakabilme becerisinin önünde bir engel olmasıyla açıklanabileceği önerilmiştir (Vulink ve ark., 2006). Aksaray ve arkadaşları (2001) da bulaşma ve kirlenme içerikli obsesyonlara sahip hastalarda, daha fazla cinsel uyarılma sorunu ve cinsellikten kaçınma olduğunu rapor etmiştir. Bu sonuç, vücut salgılarına yönelik obsesyonları olan hastaların daha fazla cinsel sorunlara ve cinselliğe yönelik olumsuz tutumlara sahip olduğu bilgisiyle tutarlılık göstermektedir (Freund ve Steketee, 1989). Öte yandan,

cinsel içerikli dürtü ve şüphelerin de klinik olmayan örneklerde yaygın olarak görülmesine rağmen; bu belirtilerin cinsel doyumla ilişkisine dair tutarsız sonuçlar mevcuttur (Real ve ark., 2013). OKB belirtilerinin cinsellikle ilişkisine yönelik çalışmaların oldukça az olması, karşılaştırmalı analizlere dayanması ya da çoğunlukla kadın hastalarla yürütülmüş olması gibi sınırlılıklar, bu ilişkinin detaylı anlaşılma ihtiyacının devam ettiğini göstermektedir. Bu nedenle mevcut çalışmada, farklı obsesyon ve kompulsiyon özelliklerinin yanı sıra, OKB için önemli bir yatkınlık faktörü olarak değerlendirilen tikslenme duyarlılığı ve zihinsel kirlenmenin de cinsel doyumla ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Tikslenme, zehirli veya bulaşıcı olduğu düşünülen bir uyaran karşısında, organizmayı kendini koruması için harekete geçiren bir duygu olarak tanımlanmaktadır (Ekman, 1992). Tikslenme duygusu yiyecek, koku, hayvanlar, parçalanmış organ/beden, ölüm ve hijyenin yanı sıra; vücut sıvıları, cinsellik gibi farklı uyarıcılarla da deneyimlenebilmektedir (Haidt, McCauley ve Rozin, 1994). Tikslenme duyarlılığının hem bulaşma ve kirlenme obsesyonlarını (Deacon ve Olatunji, 2007), hem de yıkanma ve temizlenme kompulsiyonlarını tetikleyebildiği vurgulanmıştır (Olatunji, Cisler, McKay ve Phillips, 2010). Ayrıca, OKB hastalarının cinselliğe yönelik daha fazla tiksinti duydukları (Vulink ve ark., 2006) ve özellikle vücut salgılarına yönelik endişelerin cinselliği olumsuz etkilediği (Freund ve Steketee, 1989) de ortaya konmuştur. Vajinismus ve dispareni problemi olan kadınların, cinsellikle ilgili uyarınları daha fazla tik-

sinmeyle ilişkilendirdikleri bilgisi de (Borg, de Jong, ve Schultz, 2010) dikkate alındığında, tikslenme duyarlılığının cinsel doyum ve işlevle ilgili sorunlara açıklık getirme potansiyeline sahip olabileceği düşünülmektedir.

OKB belirtilerini tetiklediği düşünülen bir diğer kavram olan zihinsel kirlenme, Rachman (1994) tarafından kirliliği gözlemlenebilir bir nesne veya kişi ile doğrudan temas olmadan, kişide kirlenme/bulaşma hissiyatının ortaya çıkması ve kişinin içsel bir kirlenme hissi yaşamaması olarak tanımlanmıştır. Fiziksel temas sonucunda ortaya çıkan kirlenme, objektif olarak gözlemlenebilen kirli veya tehdit içeren nesnelere odaklı iken; zihinsel tiksinnmede kirli, tehlikeli ve tehdit unsuru olduğu düşünülen kişi ya da düşünceler ön plandadır (Rachman, 2004). Bununla birlikte, ikisi de yıkanma veya temizlenme dürtüsü ve davranışlarını tetikleyebilmektedir (Coughtrey, Shafran, Lee ve Rachman, 2012). Zihinsel kirlenmenin düşünsel ve imgesel kaynağı, bu hissin daha genel ve sürekli olarak deneyimlenmesine, ve yıkanma davranışına ek olarak başka arınma örüntülerinin tetiklenmesine neden olabilmektedir (Coughtrey ve ark., 2012). Fiziksel kirlenmeden farklı olarak, zihinsel kirlenme sorumluluk ya da kural ihlali gibi ahlaki durumlarda da deneyimlenebilmekte; bu durumlarda kirlenme hissine hayal kırıklığı, kızgınlık, utanç, suçluluk, huzursuzluk gibi yoğun olumsuz duygular eşlik edebilmektedir (Coughtrey ve ark., 2012). İlgili çalışmalar, zihinsel kirlenmenin OKB ile ilişkisini ortaya koymakta; özellikle de bulaşma ve kirlenmeye yönelik obsesyonlar ve temizlenmeye yönelik kompulsiyon-

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Kadın (n = 253)				Erkek (n = 200)			
	Ort	S	n	%	Ort	S	n	%
Yaş	29.82	5.51			25.60	5.42		
Eğitim Düzeyi								
İlkokul ve ortaokul			39	15.4			7	3.5
Lise			78	30.8			13	6.5
Üniversite ve üzeri			136	53.8			180	90
Çalışma Durumu								
Çalışıyor			113	44.7			107	53.5
Çalışmıyor			140	55.3			93	46.5
Medeni Durum								
Evli			216	85.4			38	19
Bekar			37	14.6			162	81
Çocuk								
Evet			171	67.6			21	10.5
Hayır			82	32.4			179	89.5
Cinsel Yaşam Tanımı								
Düzenli bir cinsel yaşam			173	68.4			99	49
Düzensiz bir cinsel yaşam			80	31.6			103	51

yonların artan zihinsel kirlenme düzeyi ile ilişkisini göstermektedir (ör. Rachman, 2006; Coughtrey ve ark., 2012). Bu kavramın cinsellikle ilişkisine yönelik belirsizlik devam etmekle birlikte, Fairbrother ve Rachman (2004) cinsel saldırıya uğramış kadınlar üzerinde yaptıkları çalışmada, cinsel saldırının hatırlanmasının mağdurlarda zihinsel kirlilik hissi uyardırıldığını, yıkanma dürtüsü ve davranışlarının ortaya çıkmasına sebep olduğunu ortaya koymuştur. Bununla tutarlı olarak, kişinin isteği olmadan gerçekleşen bir öpüşme ya da öpüştüğü kişinin fiziksel olarak kirliliğe ilişkin senaryoların da, zihinsel kirlenme düzeyinde artışa neden olduğu gösterilmiştir (Elliott ve Radomsky, 2012).

Özetle, OKB’de azalan cinsel doyum ve cinsel işleve yönelik sorunlar ortaya konmakla birlikte, OKB’nin cinsellikle ilişkisine ya da bu ilişkinin yapısına yönelik bilgi ihtiyacı devam etmektedir. Bu nedenle mevcut çalışmada, hem belirti hem de yatkınlık düzeyinde OKB’nin cinsel doyumla ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. İlgili çalışmalar ışığında, OKB için yatkınlık faktörü olan tikslenme duyarlılığı ve zihinsel kirlenmenin cinsel doyum üzerinde açıklayıcı rolünün olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca OKB belirtilerinin de, bu yatkınlık faktörlerinin ötesinde, cinsel doyumla ilişkisinin olabileceği öngörülmüştür. Bu konuda yapılmış çalışmalara dair, sadece kadın hastalarla birlikte yürütülmüş olması, örneklem grubunun az olması, ilaç etkisinin kontrol edilmemiş olması gibi değerlendirmeler de dikkate alınarak mevcut çalışmada, söz konusu ilişkiye klinik olmayan geniş örnekleme bir destek sunulması amaçlanmıştır. Ayrıca bu ilişkiler kadın ve erkeklerde ayrı ayrı test edilerek, örüntülerde cinsiyete yönelik benzerlik ve farklılıkların da incelenmesi hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Örnekleme

Bu çalışma gönüllü katılımcılarla birlikte yürütülmüş, katılımcılara uygun örnekleme yöntemi ve kartopu tekniği ile ulaşılmıştır. Çalışmada kullanılan dışlama kriterleri aktif bir cinsel yaşamı olmaması, psikiyatrik bir ilaç kullanımı (antidepresan, anksiyolitik vb.) olması, cinsel yaşamını olumsuz etkilediğini veya etkileyebileceğini düşündüğü tıbbi, psikolojik ya da psikiyatrik bir problemi olması ve cinsel yaşamı olumsuz etkilediğini/etkileyebileceğini düşündüğü düzenli herhangi bir ilaç kullanımı olmasıdır. Kendi beyanlarına göre, bu kriterlerden en az birine sahip

olduğu belirlenen katılımcıların verisi analizlerin dışında bırakılmıştır. Buna göre, çalışma yaşları 18 ile 45 ($Ort. = 27.98$, $S = 5.84$) arasında değişen, aktif bir cinsel yaşamı bulunan 453 gönüllü katılımcı ile birlikte yürütülmüştür. Katılımcıların % 55.8’i ($n = 253$) kadınlardan ve % 44.2’si ($n = 200$) erkeklerden oluşmaktadır. Hem kadın katılımcıların ($n = 221$, % 87.4), hem de erkek katılımcıların ($n = 161$, % 80.5) büyük bir çoğunluğu orta sosyoekonomik düzeye sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Padua Envanteri- Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu (PE-WEÜR) Obsesyon ve kompulsyonların niteliğini ve şiddetini belirlemek amacıyla Snavio (1988) tarafından 60 madde olarak geliştirilmiş; Burns, Keortge, Formea ve Sternberger (1996) tarafından 39 madde olarak revize edilmiştir. Revize form, kendine veya başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel düşünceler, kendine veya başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel dürtüler, kontrol etme kompulsyonları, bulaşma/kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsyonları ve giyinme veya özbakım kompulsyonları olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır ve toplam ölçeğin iç tutarlılığı .92 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar obsesif kompulsif belirti düzeyinin artışına işaret etmektedir. Klinik ve klinik olmayan gruplarda yaygın bir şekilde kullanılan, 5’li Likert olan ölçeğin Türkçe uyarlamasının faktör yapısı orijinal yapıyla paralellik göstererek iç tutarlık katsayısı .93 olarak bulunmuştur (Yorulmaz ve ark., 2007). Mevcut çalışmada ($N = 453$), tüm ölçek için Cronbach Alfa değeri .95; alt ölçeklerde ise, kendine veya başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel düşünceler için .85, kendine veya başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel dürtüler için .90, kontrol etme kompulsyonları için .93, bulaşma/kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsyonları için .89 ve giyinme/özbakım kompulsyonları için alfa değeri .77 olarak hesaplanmıştır.

Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ)

Cinsel ilişkinin niteliğini, cinsel işlev bozukluklarını ve cinsel sorunların şiddetini belirlemek amacıyla Rust ve Golombok (1986) tarafından geliştirilen ölçek, kadın ve erkek için iki ayrı formdan ve 28 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin kadın ve erkek formunda ortak olan alt boyutlar kaçınma, doyum, iletişim, dokunma ve ilişki sıklığıdır. Bu boyutların yanı sıra,

cinsel işlevleri belirlemeye yönelik olarak erkek formunda erken boşalma ve ereksiyon olamama, kadın formunda ise vajinismus ve orgazm bozukluğu alt boyutları bulunan ölçeğin, iki yarım güvenilirlik katsayısı kadınlarda .94, erkeklerde ise .87 olarak bulunmuştur. Ölçekten elde edilen toplam puanın yükselmesi, cinsel ilişkinin niteliğinde bozulma ve cinsel doyumda azalmaya işaret etmektedir (Rust ve Golombok, 1986). 5'li Likert tipi olan ölçek Türkçe'ye Tuğrul, Öztan ve Kabakçı (1993) tarafından çevrilmiş; toplam ölçeğin Cronbach alfa katsayısı erkeklerde .92, kadınlarda .91 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada tüm ölçek için iç tutarlılık değeri kadınlar ($n = 253$) için .88, erkekler ($n = 200$) için .83 olarak hesaplanmıştır.

Vancouver Obsesif Kompulsif Envanteri-Zihinsel Kirlenme Ölçeği (VOKE-ZK) Zihinsel kirlenme düzeyini belirlemek için Rachman (2006) tarafından geliştirilen ölçek 20 sorudan oluşmaktadır. 5'li Likert türünde olan ölçeğin güvenilirlik katsayısı farklı örneklem gruplarında .97 ile .93 arasında değişmekte, ölçekten alınan yüksek puanlar, zihinsel kirlenme belirtilerinin arttığına işaret etmektedir. Güvenirlik katsayısı .93 olarak bulunmuş olan ölçeğin Türkçe uyarlaması İnözü, Bilekli ve Özcanlı (2016) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ($N = 453$), tüm ölçek için Cronbach Alfa değeri .96 olarak bulunmuştur.

Tiksinme Ölçeği-Revize Edilmiş Form (TÖ-R) Haidt ve arkadaşları (1994) tarafından tiksinme duyarlılığına yönelik bireysel farklılıkları değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçek, en son Olatunji ve arkadaşları (2008) tarafından yeniden gözden geçirilmiştir. Bu versiyonunda 5'li Likert tipinde derecelendirilen 27 soru, temel tiksinme, ölüm/ parçalanmaya yönelik ve bulaşma/kirlenmeye yönelik tiksinme olmak üzere 3 alt boyutu değerlendirmekte ve yüksek puanlar artan tiksinme duyarlılığını göstermektedir (Olatunji ve ark., 2008). Türkçe uyarlamasında, tüm ölçek için iç tutarlılık katsayısı .87, test-tekrar test güvenirliliği ise .88 olarak bulunmuş ve geçerli bir ölçüm aracı olduğu ortaya konmuştur (İnözü ve Eremsoy, 2013). Bu çalışmada tüm ölçek için ($N = 453$) iç tutarlılık değeri .88, temel tiksinme boyutu için .79, ölüm/parçalanma boyutu için .74, bulaşma/kirlenme boyutu için .63 bulunmuştur.

İşlem

Araştırma için ilk olarak Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Gönüllü katılımcılar ile

yürütülen veri toplama sürecinde, tüm katılımcılar araştırmanın amacı, kapsamı ve gizlilikle ilgili detaylı olarak bilgilendirilmişlerdir. Çalışmaya katılmaya onay veren katılımcıların öz bildirim ölçeklerini tamamlaması ortalama 20 dakika sürmüştür, araştırma verilerinin analizi için SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Araştırma değişkenlerindeki cinsiyet farklılıkları Bağımsız Örneklem T testi ile incelenmiş; değişkenler arası ilişkiler için Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ardından, korelasyon analizi sonuçları göz önünde bulundurularak, kadın ve erkeklerde cinsel doyumu yordayan faktörler için hiyerarşik regresyon analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Cinsiyet Farklılıklarına Dair Sonuçlar

Obsesif kompulsif toplam belirti düzeyinin, OKB alt boyutlarının (Kendine veya Başkalarına Zarar Vermeye Yönelik Obsesyonel Düşünceler, Obsesyonel Dürtüler, Kontrol Etme Kompulsiyonları, Bulaşma/Kirlenme Obsesyonları ve Temizlik Kompulsiyonları ve Öz-Bakım Kompulsiyonları), zihinsel kirlenmenin, tikslenme alt boyutlarının (Temel Tiksinme, Ölüm/Parçalanma, Bulaşma/Kirlenme) kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelemek amacıyla Bağımsız Örneklem T testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına dair detaylı bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Sonuçlara göre, OKB toplam belirti düzeyinde [$t_{(451)} = -4.30, p < .001$], zarar vermeye yönelik obsesyonel düşüncelerde [$t_{(451)} = -2.07, p < .05$] ve dürtülerde [$t_{(451)} = -9.29, p < .001$], kontrol etme kompulsiyonlarında [$t_{(451)} = -3.50, p < .001$], ve öz bakım ritüellerinde [$t_{(451)} = -4.52, p < .001$] cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkek katılımcılarda, bu belirtilere dair puanların, kadın katılımcılardan daha fazla olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, genel tiksinme duyarlılığında [$t_{(451)} = 9.60, p < .001$], alt boyutlardan temel tiksinme duyarlılığı [$t_{(451)} = 11.27, p < .001$], ölüm ve parçalanmaya yönelik tiksinme [$t_{(451)} = 8.73, p < .001$] ve bulaşma ve kirlenmeye yönelik tiksinme [$t_{(451)} = 2.57, p < .05$] puanlarında da anlamlı bir fark gözlenmiştir. Buna göre kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha fazla tiksinme düzeyi ve farklı tiksinme içerikli bilişlere sahip olduğu bulunmuştur. Son olarak, zihinsel kirlenme düzeyinde de, cinsiyete bağlı anlamlı bir fark gözlenmiş [$t_{(451)} = -6.48, p < .001$]; erkek katılımcılar ($Ort = 20.26, S = 16.80$), kadın katılımcılara göre ($Ort = 11.03, S = 10.45$) daha yüksek zihinsel kirlenme düzeyi rapor etmişlerdir.

Tablo 2. Araştırma Değişkenlerine Dair Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Kadın		Erkek		t	df
	Ort	S	Ort	S		
PE-WEÜR Toplam	39.42	26.49	50.21	26.54	-4.30**	451
PE-WEÜR- Zarar Verme Düşünceleri	7.42	6.36	8.60	5.54	-2.07*	451
PE-WEÜR- Zarar Verme Dürtüleri	3.78	3.48	7.80	7.45	-9.29**	451
PE-WEÜR- Kontrol	12.11	10.24	15.31	8.93	-3.50**	451
PE-WEÜR-Kirlenme ve Temizlik	15.37	9.55	15.22	7.90	0.19	451
PE-WEÜR-Öz bakım Ritüelleri	2.72	2.85	3.99	3.09	-4.52**	451
VOKE-ZK	11.03	10.45	20.26	16.80	-6.48**	451
TÖ-R Toplam	68.43	16.32	53.60	16.33	9.60**	451
TÖ-R Temel tikslenme	35.97	7.75	27.62	7.92	11.27**	451
TÖ-R Ölüm/parçalanma	21.39	6.57	15.96	6.57	8.73**	451
TÖ-R Bulaşma/kirlenme	11.08	4.41	10.02	4.29	2.57*	451

* $p < .05$, ** $p < .001$. Not: PE-WEÜR = Padua Envanteri, TÖ-R = Tikslenme Ölçeği-Revize Edilmiş Formu, VOKE-ZK = Vancouver Obsesif Kompulsif Envanteri-Zihinsel Kirlenme Ölçeği

Araştırmanın Değişkenleri Arasında Korelasyon Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan Padua Envanteri'nin (PE-WEÜR) Zarar Vermeye Yönelik Obsesyonel Düşünceler, Obsesyonel Dürtüler, Kontrol Etme Kompulsiyonları, Kirlenme Obsesyonları ve Temizlik Kompulsiyonları ve Öz-bakım Kompulsiyonları alt boyutları; Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ), Vancouver Obsesif Kompulsif Envanteri-Zihinsel Kirlenme Ölçeği (VOKE-ZK), Tikslenme Ölçeği-Revize Edilmiş Formu'nun (TÖ-R) Temel Tikslenme, Ölüm/Parçalanma, Bulaşma/Kirlenme arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları, kadınlarda öz bakım ritüelleri hariç bütün OKB belirtilerinin; zihinsel kirlenmenin ($r = .27$, $p < .001$); genel tikslenme duyarlılığı ($r = .17$, $p < .05$) ve bulaşma/kirlenmeye yönelik tikslenmenin ($r = .28$, $p < .001$) azalan cinsel doyumla ilişkili olduğunu göstermiştir. Erkeklerde ise bütün OKB belirtilerinin; zihinsel kirlenme düzeyinin ($r = .44$, $p < .001$) ve bulaşma/kirlenmeye yönelik tikslenmenin ($r = .18$, $p < .05$) cinsel doyumun azalmasıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Araştırmanın bütün değişkenleri arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 3'te sunulmuştur.

.001) azalan cinsel doyumla ilişkili olduğunu göstermiştir. Erkeklerde ise bütün OKB belirtilerinin; zihinsel kirlenme düzeyinin ($r = .44$, $p < .001$) ve bulaşma/kirlenmeye yönelik tikslenmenin ($r = .18$, $p < .05$) cinsel doyumun azalmasıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Araştırmanın bütün değişkenleri arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 3'te sunulmuştur.

Cinsel Doyumu Yordayan Faktörler

Kadın ($n = 253$) ve erkek ($n = 200$) katılımcılarda cinsel doyum yordayan faktörleri incelemek amacıyla 2 farklı hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Bu analizlerdeki bağımlı değişkenler, Golombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği'nin (GRCDÖ) kadın ve erkek formlarının toplam puanıdır. Korelasyon analizi dikkate alınarak, erkek ve kadın katılımcıların cinsel doyum düzeyi ile anlamlı ilişkiye sahip olan değişkenler aşamalı yöntem kullanılarak, regresyon

Tablo 3. Cinsiyete Göre Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

	GRCDÖ_E	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
GRCDÖ_K	--	.21**	.29**	.15*	.19*	.13*	.03	.27**	.17*	.06	.09	.28**
1	.35**	--	.85**	.49**	.90**	.86**	.66**	.69**	.42**	.37**	.26**	.50**
2	.33**	.88**	--	.43**	.74**	.61**	.48**	.63**	.31**	.27**	.19**	.41**
3	.52**	.72**	.64**	--	.36**	.26**	.26**	.49**	.06	.03	.03	.12
4	.17*	.86**	.71**	.41**	--	.65**	.36**	.61**	.33**	.30**	.19*	.39**
5	.18*	.80**	.59**	.38**	.62**	--	.58**	.53**	.48**	.42**	.32**	.56**
6	.25**	.75**	.65**	.48**	.60**	.56**	--	.36**	.31**	.28**	.19*	.34**
7	.44**	.75**	.68**	.67**	.57**	.56**	.51**	--	.27**	.18*	.22**	.34**
8	.04	.38**	.41**	.11	.40**	.35**	.19*	.32**	--	.92**	.86**	.82**
9	-.07	.29**	.31**	.01	.36**	.30**	.15*	.22**	.92**	--	.64**	.68**
10	.11	.27**	.35**	.12	.29**	.19*	.11	.28**	.88**	.71**	--	.55**
11	.18*	.47**	.44**	.25**	.39**	.49**	.28**	.39**	.76**	.59**	.53**	--

* $p < .05$, ** $p < .001$. Not 1: GRCDÖ_K = Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Kadın Formu, GRCDÖ_E = Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği-Erkek Formu, 1 = PE-WEÜR Toplam, 2 = PE-WEÜR- Zarar Verme Düşünceleri, 3 = PE-WEÜR-Zarar Verme Dürtüleri, 4 = PE-WEÜR-Kontrol, 5 = PE-WEÜR-Bulaşma/Kirlenme, 6 = PE-WEÜR-Öz Bakım Ritüelleri, 7 = VOKE-ZK, 8 = TÖ-R-Toplam, 9 = TÖ-R-Temel Tikslenme, 10 = TÖ-R-Ölüm/Parçalanma, 11 = TÖ-R-Bulaşma/Kirlenme. Not 2: Kadın katılımcılarda, değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları köşegenin üstünde, erkek katılımcılarda ise köşegenin altında verilmiştir.

analizinde bağımsız değişken olarak dahil edilmiştir.

Kadınlarda cinsel doyumunu yordayan faktörleri incelemek amacıyla yapılan analizin ilk basamağında kontrol değişkenleri olarak yaş ve eğitim düzeyi girilmiştir. Kontrol değişkenlerinin ardından kuramsal bilgidен hareketle ikinci basamakta, zihinsel kirlenme ile bulaşma/kirlenmeye yönelik tikslenme duyarlılığı regresyon denklemine alınmıştır. Üçüncü basamakta da, OKB belirtilerinden zarar vermeye yönelik obsesyonel düşünceler, obsesyonel dürtüler, kontrol etme kompulsiyonları, kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsiyonları regresyon denklemine dahil edilmiştir. Analiz sonucunda, demografik değişkenlerden eğitim düzeyi denkleme girmiştir, [$\beta = -.24$, $t(251) = -3.88$, $p < .01$, $pr = -.24$]. Kontrol değişkenlerinden sonra ikinci basamakta, zihinsel kirlenme düzeyi [$\beta = .24$, $t(250) = 4.08$, $p < .01$, $pr = .25$] ile bulaşma ve kirlenmeye yönelik tikslenme duyarlılığı anlamlı olarak denkleme girmiştir, [$\beta = .16$, $t(249) = 2.46$, $p < .05$, $pr = .15$]. Ardından, OKB belirtilerinden, kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsiyonlarının [$\beta = .17$, $t(248) = 2.21$, $p < .05$, $pr = .14$], ve zarar verme düşüncelerinin [$\beta = .19$, $t(247) = 2.26$, $p < .05$, $pr = .14$] kadınlardaki cinsel doyumunu anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Tüm anlamlı değişkenler, varyansın %15'sini açıklamıştır. Bu sonuçlara göre, zihinsel kirlenme ile bulaşma ve kirlenmeye yönelik tiksinti duyarlılığının; ayrıca, kirlenme içerikli obsesyonlar ve temizlenmeye yönelik kompulsiyonlar ile zarar verme düşüncelerinin kadınlarda cinsel doyumun azalmasıyla anlamlı olarak ilişkili olduğu gözlenmiştir.

Erkeklerde cinsel doyumunu yordayan faktörleri incelemek amacıyla yapılan analizin ilk basamağında kontrol değişkenleri olarak yine yaş ve eğitim düzeyi girilmiştir. Kontrol değişkenlerinin ardından kuramsal bilgidен hareketle ikinci basamakta, zihinsel kirlenme ve bulaşma ve kirlenmeye yönelik tikslenme duyarlılığı regresyon denklemine alınmıştır. Son

olarak, OKB belirtilerinden zarar vermeye yönelik obsesyonel düşünceler, obsesyonel dürtüler, kontrol etme kompulsiyonları, kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsiyonları ile öz bakım ritüelleri regresyon denklemine üçüncü basamakta dahil edilmiştir. Regresyon analizi sonucunda, kontrol değişkenlerinden yaş anlamlı olarak denkleme girmiştir, [$\beta = -.22$, $t(198) = -3.22$, $p < .01$, $pr = -.22$]. Ardından ikinci basamakta, zihinsel kirlenmenin, erkeklerde cinsel doyumla anlamlı olarak ilişkili olduğu [$\beta = .41$, $t(197) = 6.46$, $p < .001$, $pr = .42$] gözlenmiştir. Son olarak OKB belirtilerinden sadece zarar vermeye yönelik dürtülerin cinsel doyumunu anlamlı olarak yordadığı belirlenmiştir [$\beta = .38$, $t(196) = 4.55$, $p < .001$, $pr = .31$]. Tüm anlamlı değişkenler, varyansın %29'unu açıklamıştır. Bu sonuçlar, zihinsel kirlenme düzeyindeki ve zarar verme dürtülerindeki artışın, erkeklerde cinsel doyumun azalmasıyla anlamlı olarak ilişkili olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA

OKB'de cinsel doyum ve sorunlara yönelik araştırmalar hem ulusal hem de uluslararası alanyazında oldukça sınırlıdır. Söz konusu çalışmalar az sayıda katılımcı içermesi ya da sadece kadın katılımcılarla yürütülmesi gibi sınırlılıklar taşımaya rağmen, ortak olarak OKB'nin varlığında cinsel yaşam kalitesinin düşük olduğunu göstermektedir. Öte yandan bu ilişkinin dinamiğine dair bilgi ihtiyacı devam etmektedir. Bu bağlamda, mevcut çalışmada ilk olarak kadın ve erkek katılımcıların OKB belirtileri, zihinsel kirlenme düzeyi ve farklı odaklardaki tikslenme duyarlılıkları karşılaştırılmıştır. İkinci olarak, bu değişkenlerin kadın ve erkeklerdeki cinsel doyum düzeyi ile ilişkisi incelenmiştir. Cinsiyet karşılaştırmalarına göre erkek katılımcılarda kadınlara göre daha yüksek OKB belirti düzeyi, daha fazla zarar verme düşünceleri ve dürtüleri, kontrole ilişkin kompulsiyon ve öz

Tablo 4. Kadın Katılımcılarda Cinsel Doyumun Yordayıcıları

	<i>F</i> değişimi	<i>Sd</i>	β	<i>t</i> (grup içi)	<i>pr</i>	<i>Adj. R</i> ²
I.Basamak: Demografik Değişkenler						
Eğitim Düzeyi	15.24**	1,251	-.24	-3.88**	-.24	.05
II.Basamak: Kirlenme ve Tikslenme						
VOKE-ZK	16.25**	1,250	.24	4.08**	.25	.11
TÖ-R- Bulaşma/Kirlenme	6.25*	1,249	.16	2.46*	.15	.13
III. Basamak: OKB Belirtileri						
PE-WEÜR- Kirlenme ve Temizlik	4.87*	1,248	.17	2.21*	.14	.14
PE-WEÜR- Zarar Verme Düşünceleri	5.09*	1,247	.19	2.26*	.14	.15

* $p < .05$, ** $p < .01$. Not: PE-WEÜR = Padua Envanteri, TÖ-R = Tikslenme Ölçeği-Revize Edilmiş Formu, VOKE-ZK = Vancouver Obsesif Kompulsif Envanteri-Zihinsel Kirlenme Ölçeği; Aşamalı yöntem kullanılarak yapılan hiyerarşik regresyon sonucunda sadece anlamlı yordayıcılara ait sonuçlar gösterilmiştir.

Tablo 5. Erkek Katılımcılarda Cinsel Doyumun Yordayıcıları

	<i>F</i> değışimi	<i>Sd</i>	<i>B</i>	<i>t</i> (grup içi)	<i>pr</i>	<i>Adj. R</i> ²
I. Basamak: Demografik Değişkenler						
Yaş	10.33*	1,198	-.22	-3.22*	-.22	.05
III. Basamak: Kirlenme ve Tikslenme						
VOKE-ZK	41.77**	1,197	.41	6.46**	.42	.22
IV. Basamak: OKB Belirtileri						
PE-WEÜR- Zarar Verme Dürtüleri	20.74**	1, 196	.38	4.55**	.31	.29

* $p < .01$, ** $p < .001$. Not: PE-WEÜR = Padua Envanteri, VOKE-ZK = Vancouver Obsesif Kompulsif Envanteri-Zihinsel Kirlenme Ölçeği; Aşamalı yöntem kullanılarak yapılan hiyerarşik regresyon sonucunda sadece anlamlı yordayıcılara ait sonuçlar gösterilmiştir.

bakım ritüeli rapor edilmiştir. OKB'ye yönelik cinsiyet karşılaştırmaları farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Erkeklerde kadınlara göre daha fazla OKB belirtileri gözlemleyen çalışmaların varlığına (ör. Angst ve ark., 2004) karşın; anlamlı bir fark olmadığını belirtilen çalışmalar da (ör. Torresan ve ark., 2009) bulunmaktadır. Belirtilerin içeriklerine bakıldığında ise çalışmalar, kadınlarda kirlenme obsesyonları ile temizlik kompulsiyonlarının; erkeklerde ise simetri ve cinsellikle ilgili obsesyonlar ile tekrar ve kontrole ilişkin kompulsiyonların daha fazla olduğunu göstermektedir (ör. Cherian ve ark., 2014; Karadağ, Oğuzhanoglu, Özdel, Ateşçi, ve Amuk, 2006). Öte yandan agresyon içerikli obsesyonların kadınlarda daha fazla olduğu belirtilen çalışmalara (ör. Torresan ve ark., 2009) karşın, anlamlı bir cinsiyet farkı gözlenmeyen çalışmalar da (ör. Bogetto, Venturello, Albert, Maina ve Ravizza, 1999) bulunmaktadır. Söz konusu araştırmalar, kadın ve erkeklerdeki OKB düzeyi ve belirtilerine ilişkin tutarsızlıklarda, çeşitli kültürel ve bireysel faktörlerin önemini vurgulamaktadır. OKB için yatkınlık faktörü olabilecek zihinsel kirlenme ve tikslenme duyarlılıklarına bakıldığında ise, erkeklerde daha fazla zihinsel kirlenme gözlenirken; kadınlarda ise daha yüksek düzeyde tikslenme duyarlılığı belirlenmiştir. Alanyazında tikslenme ile ilgili yapılan çalışmalar da, kadınların erkeklere göre daha fazla tikslenme duyarlılığına sahip olduğunu desteklemektedir (Al-Shawaf, Lewis ve Buss, 2017; Schienle, Schafer, Stark, Walter ve Vaitl, 2005). Tikslenme duygusunun evrimsel bir rolü olmakla birlikte, sosyal öğrenme faktörünün de tikslenme duyarlılığı üzerinde etkili olabileceği öne sürülmüştür. Bu bağlamda, tikslenme duyarlılığına yönelik cinsiyet farklılığı, kadınların hijyen ve gıda ile ilgili uğraşlarda daha fazla sorumluluk almasının tikslenme eşliğinde düşme; erkeklerin avcılık ya da savaş gibi görevleri nedeniyle tikslenme eşliğinde artma ile açıklanabilmektedir (Al-Shawaf ve ark., 2017). Zihinsel kirlenmenin ise çoğunlukla kadın katılımcıların dahil

olduğu çalışmalarla incelendiği (Badour, Feldner, Babson, Blumenthal ve Dutton, 2013; Fairbrother ve Rachman, 2004); erkeklerdeki dinamiğine yönelik çalışmaların oldukça az olduğu dikkati çekmektedir. Öte yandan, kişinin isteği olmadan gerçekleştirilen bir öpüşme eylemi hayal etmesi istenilen ve erkek öğrencilerden oluşan bir deney grubunda, fiziksel bir temasın olmaması halinde sadece hayal edilen bir durumun bile kişilerde zihinsel kirlilik hissi oluşturabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Rachman, Radomsky, Elliott ve Zysk, 2012). Bu bağlamda mevcut çalışma, zihinsel kirlenmenin oluşum ve sonuçlarına yönelik bilgi ihtiyacının sadece kadın değil, erkeklerde de önemine işaret etmektedir.

Mevcut çalışmadaki değişkenlerin birbirleri ile ilişkine yönelik sonuçlar, kadın ve erkek katılımcılar için büyük oranda benzer örüntü göstermiştir. Kadınlarda öz bakım ritüelleri hariç OKB belirtileri, zihinsel kirlenme, bulaşma ve kirlenme odaklı tikslenme ile toplam tikslenme duyarlılığı azalan cinsel doyumla anlamlı olarak ilişkilidir. Erkeklerde ise bütün OKB özellikleri, zihinsel kirlenme ve sadece bulaşma ve kirlenme odaklı tikslenme, cinsel doyumun azalması ile anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte, her iki cinsiyet için zihinsel kirlenme düzeyinin bütün OKB belirtileri ve tikslenme duyarlılığı ile anlamlı olarak ilişkili olduğu gözlenmiştir. Oldukça güncel bir kavram olan zihinsel kirlenmenin OKB ile ilişkisini destekleyen çalışmaların örneklemi büyük oranda kadın katılımcılardan oluşmaktadır (ör. Coughtrey ve ark., 2012; Mathes ve ark., 2019). Mevcut çalışma, zihinsel kirlenmenin her iki cinsiyette OKB için bir yatkınlık faktörü olabileceğini işaret etmektedir. Ayrıca mevcut bulgularda, kadınlarda tikslenme duyarlılığı obsesyonel dürtüler hariç bütün OKB belirtileri ile ilişkili iken, erkeklerde bu ilişkilerin daha zayıf olduğu dikkati çekmektedir.

Son olarak çalışmada, kadın ve erkek katılımcılarda cinsel doyumunu yordayan faktörler incelenmiştir. Araştırmanın bulguları, zihinsel kirlenmenin hem

kadınlarda hem de erkeklerde cinsel doyumun azalmasıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca kadınlarda bulaşma ve kirlenme odaklı tikslenme duyarlılığı da cinsel doyumun azalmasını anlamlı olarak açıklamaktadır. Zihinsel kirlenme ve cinsel doyum arasındaki ilişki ilk defa bu çalışmada ele alınmıştır. Bununla birlikte, zihinsel kirlenme ile OKB belirtileri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan önceki çalışmalarda, cinsel saldırı anıları (Fairbrother ve Rachman, 2004) ya da istek dışı öpüşme senaryoları (Elliott ve Radosky, 2012; Fairbrother, Newth ve Rachman, 2005) gibi cinsellikle ilgili uyarıların kullanılması mevcut çalışmanın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Bununla birlikte, bu çalışmaların sadece kadın katılımcılarla yürütüldüğü dikkati çekmektedir. Oysa, hem mevcut çalışmada zihinsel kirlenme düzeyinin erkeklerde daha yüksek bulunması, hem de Rachman ve arkadaşlarının (2012) rıza dışı öpüşme senaryosuna dayalı erkeklerde artan zihinsel kirlenme düzeyini ortaya koyduğu çalışma, bu kavramın sadece kadınlarda değil, erkeklerde de cinsel yaşamı olumsuz etkileyen önemli bir faktör olabileceğine işaret etmektedir.

Tikslenme duyarlılığı ve zihinsel kirlenme kontrol edildikten sonra OKB belirtilerinden, erkeklerde sadece zarar verme dürtülerinin; kadınlarda ise zarar verme düşünceleri ile bulaşma/kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsiyonlarının cinsel doyumun azalmasını anlamlı olarak açıkladığı bulunmuştur. Bu bulgular, kadın OKB hastalarında özellikle bulaşma ve kirlenmeye yönelik obsesyonlar ile temizlikle ilgili kompulsiyonların düşük cinsel doyum ve cinsellikten kaçınma gibi sorunlarla ilişkili olduğunu (Aksaray ve ark., 2001) desteklemektedir. Bununla birlikte, Vulink ve arkadaşları (2006) OKB’de kontrole ilişkin ihtiyaçların, kadınlarda orgazm için gerekli olan rahatlatma ve kontrolü bırakmayı engelleyebileceğini de öne sürmüştür. Bu çalışmada ise kontrol etme kompulsiyonlarının yordayıcılığının kadınlarda anlamlı çıkmaması, örneklemin klinik olmamasından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca bu çalışmada, kadınlarda cinsel doyum düzeyi değerlendirilmiş, belirli cinsel sorunlara odaklanılmamıştır. Bu bağlamda, Vulink ve arkadaşlarının (2006) önerisinden yola çıkılarak, kontrol ihtiyacının genel bir cinsel doyum probleminde ziyade, orgazm özelinde sorunlarla ilişkili olabileceği düşünülebilir. Ayrıca OKB belirtilerinden zarar vermeye yönelik düşünce ve dürtüler ile cinsel doyum arasındaki negatif ilişkinin, cinsel ilişki sırasında kişinin partnerine zarar verebileceğine veya cinsel anlamda saldırgan bir davranışta bulunabileceğine yönelik kaygı ve korkuların cinsel uyarıl-

mayı düşürmesi ya da cinsel kaçınmayı arttırması ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Bununla tutarlı olarak, hem OKB’de, hem de klinik olmayan bireylerde görülebilen saldırgan davranış içerikli cinsel obsesyonların utanç ya da suçluluk nedeniyle ifade edilmese de, cinselliği olumsuz etkileyebileceği belirtilmektedir (Real ve ark., 2013).

Mevcut araştırmanın sonuçları, kadınlardaki OKB ve cinsel doyumun azalması arasındaki ilişkinin, erkeklerde de varlığına destek sunmakta; ayrıca genel belirti düzeyinden ziyade, erkek ve kadınlarda cinsel doyumunun azalmasını açıklayan farklı obsesyon ve kompulsiyonlara ışık tutmaktadır. Bunlara ek olarak, sadece OKB belirtilerinin değil, bu belirtiler için yatkınlık faktörü olan tikslenme duyarlılığı ve zihinsel kirlenmenin de cinsel doyumla ilişkisi ilk defa ortaya konmuştur. Bununla birlikte, çalışmanın önemli bulgularına eşlik eden sınırlılıklar söz konusudur. İlk olarak araştırma bulguları cinsel doyumla ilişkili önemli faktörleri ortaya koymakla birlikte, kesitsel desene sahip bu çalışmada nedenselliğe yönelik çıkarımlar yapılamamaktadır. İkinci olarak, mevcut araştırma geniş bir örnekleme sahip olmakla birlikte; yaş, eğitim ve sosyo ekonomik düzey gibi özelliklerde dengeli bir dağılım olmaması sonuçların genellenebilirliği için bir sınırlılık getirmektedir. Buna ek olarak katılımcılarda, cinselliği etkilemesi muhtemel olabilecek hormonal değişiklikler (menapoz, hamilelik), depresif belirtiler, stres düzeyi, kullandıkları doğum kontrol yöntemine dair bir değerlendirme yapılmamış olması da çalışmanın sınırlılıklarındandır. Benzer şekilde, katılımcıların klinik özelliğinin kendi beyanlarına göre belirlenmiş; bunun dışında psikolojik belirtilere dair bir tarama yapılmamış olması da sonuçların değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gereken bir önemli bir sınırlılıktır. Ayrıca bu çalışmada, kadın ve erkeklerde cinsel doyum için açıklanan varyansın düşük olmasında, cinsellikle ilişkili olan ama bu çalışmada değerlendirilmeyen, karmaşık ve birbirleri ile etkileşimli faktörlerin rol oynadığı düşünülmektedir. Aile yapısı, eğitim düzeyi ya da ekonomik düzey gibi sosyal faktörler; toplumun ve kök ailenin cinselliğe yönelik tutumları gibi kültürel faktörler; ilişki süresi, doyum ve iletişim gibi ilişki faktörlerin yanı sıra; benlik algısı, duygu ifade tarzları gibi kişilik özelliklerinin cinsel yaşam kalitesindeki rolü oldukça önemlidir (İncesu, 2004; Hisli Şahin, Durak Batıgün ve Alkan Pazvantoğlu, 2012; Tuğrul, 1998).

Sonuç ve Öneriler

Özetle mevcut çalışma, OKB hastalarının büyük oranda cinsel problem ya da cinsel doyum sorunu

- Elliott, C. M. ve Radomsky, A. S. (2012). Mental contamination: The effects of imagined physical dirt and immoral behaviour. *Behaviour Research and Therapy*, 50, 422-427.
- Fairbrother, N., Newth, S. J. ve Rachman, S. (2005). Mental pollution: Feelings of dirtiness without physical contact. *Behaviour Research and Therapy*, 43(1), 121-130.
- Fairbrother, N. ve Rachman, S. (2004). Feelings of mental pollution subsequent to sexual assault. *Behaviour Research and Therapy*, 42, 173-189.
- Fontenelle, L. F., de Souza, W. F., de Menezes, G. B., Mendlowicz, M. V., Miotto, R.R., Falcão, R., ... Figueira, I. L. (2007). Sexual function and dysfunction in Brazilian patients with obsessive-compulsive disorder and social anxiety disorder. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 195(3), 254-257.
- Freund, B. ve Steketee, G. (1989). Sexual history, attitudes and functioning of obsessive-compulsive patients. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 15(1), 31-41.
- Fullana, M., Vilagut, G., Rojas-Farreras, S., Mataix-Cols, D., de Graaf, R., Demyttenaere, K. ve Alonso, J. (2010). Obsessive-compulsive symptom dimensions in the general population: Results from an epidemiological study in six European countries. *Journal of Affective Disorders*, 124(3), 291-299.
- Haidt, J., McCauley, C. ve Rozin, P. (1994). Individual differences in sensitivity to disgust: A scale sampling seven domains of disgust elicitors. *Personality and Individual Differences*, 16(5), 701-713.
- Hisli Şahin, N., Durak Batıgün, A. ve Alkan Pazvantoğlu, E. (2012). Cinsel işlevlerdeki sorunlarda kişilerarası tarz, kendilik algısı ve öfkenin rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(1), 18-25.
- İncesu, C. (2004). Cinsel işlevler ve cinsel işlev bozuklukları. *Klinik Psikiyatri*, 3, 3-13.
- İnözü, M., Bilekli, İ. ve Özcanlı, F. U. (2016). Zihinsel kirlenmenin (ZK) obsesif kompulsif bozukluk ile ilişkisi: Vancouver Obsesif- Kompulsif Envanteri ve Düşünce- Eylem Kaynaşması-Kirlenme Ölçeklerinin psikometrik özellikleri. *Düşünen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 29, 335-348.
- İnözü, M. ve Eremsoy, E. (2013). Tıksınma Ölçeği ile Bulaşma/Kirlenme Bilişleri Ölçeği'nin Türkçe Versiyonlarının Psikometrik Özellikleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(31), 1-10.
- Karadağ, F., Oğuzhanoglu, N. K., Özdel, O., Ateşçi, F. Ç. ve Amuk, T. (2006). OCD symptoms in a sample of Turkish patients: A phenomenological picture. *Depression and Anxiety*, 23, 145-152.
- Kendurkar, A. ve Kaur, B. (2008). Major depressive disorder, obsessive-compulsive disorder, and generalized anxiety disorder: do the sexual dysfunctions differ? *Primary Care Companion to the Journal of Clinical Psychiatry*, 10(4), 299-305.
- Lawrance, K., & Byers, E. S. (1995). Sexual satisfaction in long-term heterosexual relationships: The Interpersonal Exchange Model of Sexual Satisfaction. *Personal Relationships*, 2, 267-85.
- Mathes, B. M., McDermott, K. A., Okey, S. A., Vazquez, A., Harvey, A. M. ve Cogle, J. R. (2019). Mental contamination in obsessive-compulsive disorder: Associations with contamination symptoms and treatment response. *Behavior Therapy*, 50(1), 15-24.
- Monteiro, W. O., Noshirvani, H. F., Marks, I. M., ve Lelliott, P. T. (1987). Anorgasmia from clomipramine in obsessive-compulsive disorder: a controlled trial. *The British Journal of Psychiatry*, 151(1), 107-112.
- Moulding, R. ve Kyrios, M. (2006). Anxiety disorders and control related beliefs: The exemplar of obsessive-compulsive disorder (OCD). *Clinical Psychology Review*, 26(5), 573-583.
- Olatunji, B. O., Cisler, J., McKay, D. ve Phillips, M. L. (2010). Is disgust associated with psychopathology? Emerging research in the anxiety disorders. *Psychiatry Research*, 175, 1-10.
- Olatunji, B. O., Haidt, J., McKay, D. ve David, B. (2008). Core, animal reminder, and contamination disgust: Three kinds of disgust with distinct personality, behavioral, physiological, and clinical correlates. *Journal of Research in Personality*, 42(5), 1243-1259.
- Rachman, S. (1994). Pollution of the mind. *Behaviour Research and Therapy*, 32(3), 311-314.
- Rachman, S. J. (2004). Fear of contamination. *Behaviour Research and Therapy*, 42, 1227-1255.
- Rachman, S. J. (2006). *The fear of contamination: Assessment and treatment*. Oxford: Oxford University Press.
- Rachman, S. J., Radomsky, A. S., Elliott, C. M. ve Zysk, E. (2012). Mental contamination: The perpetrator effect. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 43(1), 587-593.
- Real, E., Montejo, Á., Alonso, P., & Menchón, J. M. (2013). Sexuality and obsessive-compulsive disorder: the hidden affair. *Neuropsychiatry*, 3(1), 23.
- Rust, J. ve Golombok, S. (1986). The GRISS: A Psychometric Instrument for the assessment of sexual dysfunction. *Archives of Sexual Behavior*, 15(2), 157-165.
- Sanavio, E. (1988). Obsessions and Compulsions: The Padua Inventory. *Behaviour Research and Therapy*, 26(2), 169-177.
- Schienze, A., Schafer, A., Stark, R., Walter, B. ve Vaitl, D. (2005). Gender differences in the processing of disgust and fear inducing pictures: An fMRI study. *NeuroReport*, 16(3), 277-280.
- Subramaniam, M., Abdin, E., Vaingankar, J. A. ve Chong, S. A. (2012). Obsessive-compulsive disorder: Prevalence, correlates, help-seeking and quality of life in a multiracial Asian population. *Social Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 47(12), 2035-2043.
- Torresan, R. C., de Abreu Ramos-Cerqueira, A. T., de Mathis, M. A., Diniz, J. B., Ferrão, Y. A., Miguel, E. C. ve Torres, A. R. (2009). Sex differences in the phenotypic expression of obsessive-compulsive disorder: an exploratory study from Brazil. *Comprehensive Psychiatry*, 50(1), 63-69.

- Tuğrul, C. (1998). Cinsel işlev bozukluklarının psikolojik nedenleri. *Cinsel Sorunlara Genel Yaklaşım, Cinsel İşlev Bozuklukları Monograf Serisi 2*, N. Yetkin, C. İncesu (Ed). Roche: İstanbul.
- Tuğrul, C., Öztan, N. ve Kabakçı, E. (1993). Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin Standardizasyon Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 4(2), 83-88.
- Van Minnen, A. ve Kampman, M. (2000). The interaction between anxiety and sexual functioning: A controlled study of sexual functioning in women with anxiety disorders. *Sexual and Relationship Therapy*, 15(1), 47-47.
- Vulink, N. C. C., Denys, D., Bus, L. ve Westenberg, H. G. M. (2006). Sexual pleasure in women with obsessive-compulsive disorder? *Journal of Affective Disorders*, 91(1), 19-25.
- Yorulmaz, O., Karancı, A. N., Dirik, G., Baştuğ, B., Kısa, C., Göka, E., ve Burns, G. L. (2007). Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu: Türkçe versiyonunun psikometrik özellikleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10(20), 75-85.

YAZAR NOTU

Bu çalışma, ilk yazarın ikinci yazar danışmanlığında tamamladığı yüksek lisans tez çalışmasının verisinden hazırlanmıştır.